

Uputstvo za korišćenje prirodnog gasa u domaćinstvima

Uvod

Cilj ovog uputstva je da potrošačima prirodnog gasa omogući bezbednije i racionalnije korišćenje, a potencijalnim korisnicima pomogne u donošenju pravilne odluke o izboru energenata kao i upoznavanje sa postupkom za priključenje na gasovod. To se postiže ukazivanjem na pogodnosti korišćenja prirodnog gasa i prednostima u odnosu na ostale energente.

Uslovi pod kojima se objekti potrošača priključuju na gasovod

Za priključenje novih objekata potrošača prirodnog gasa na gasovod ili za povećanje potrošnje prirodnog gasa postojećih potrošača pribavlja se Rešenje o odobrenju za priključenje objekta, koji sadrži energetske – tehničke uslove.

Energetsko–tehničkim uslovima se definišu maksimalna časovna potrošnja prirodnog gasa i radni pritisak na koji se priključuju objekti potrošača prirodnog gasa, kao i vrsta, način i mesto priključenja objekta.

S tim u skladu potrebno je podneti zahtev distributeru prirodnog gasa (Tehnoenergetika d.o.o) za izdavanje Rešenja o odobrenju za priključenje objekta.

Nakon pribavljanja Rešenja o odobrenju za priključenje objekta izrađuje se Projekat unutrašnje gasne instalacije izrađen od ovlašćene organizacije, kao i njegova tehnička kontrola.

Sledeći korak je izrada unutrašnje gasne instalacije i nakon njene izrade Potrošač se obraća zahtevom Distributeru prirodnog gasa (Tehnoenergetika d.o.o) radi izlaska komisije Komisije za tehničku kontrolu unutrašnje gasne instalacije, koja proverava ispravnost i sigurnost izvedene instalacije. Komisiji za tehničku kontrolu unutrašnje gasne instalacije potrebno je dostaviti: ateste svih ugrađenih materijala i opreme, uverenje zavarivača, licencu odgovornog izvođača, garancije overene od ovlašćenog servisera gasnog trošila, Zapisnik o ispitivanju na čvrstoću i nepropusnost, Zapisnik o funkcionalnom ispitivanju, Elaborat o uzemljenju i izjednačavanju potencijala.

Predmet uputstva

Predmet uputstva je isporuka i korišćenje prirodnog gasa.

Prirodni gas spada u kategoriju dobara od opšteg interesa, pa se njegov transport, distribucija i korišćenje uređuje zakonom.

Distribucija prirodnog gasa vrši se cevovodima gasno-distributivne mreže u naseljenim mestima i priključnim vodovima u okviru te mreže, do unutrašnjih gasnih instalacija u skladu sa Zakonom o transportu, distribuciji i korišćenju prirodnog gasa.

Isporuka prirodnog gasa vrši se na osnovu ugovora koji zaključuje Potrošač i Distributer u skladu sa Zakonom o energetici.

Primopredajno mesto isporuke prirodnog gasa u domaćinstvu je merilo protoka u kućnom merno-regulacionom setu. (KMRS-u).

Prirodni gas

Karakteristike prirodnog gasa

Prirodni gas je mešavina ugljovodonika sa dominacijom metana. Lakši je od vazduha, bez boje, mirisa i ukusa. Zbog toga je obaveza distributera da prirodni gas u širokoj potrošnji odoriše, što se postiže dodavanjem odoransa (tioetri i merkaptani). To su gasovi specifičnih i prepoznatljivih, malo neugodnih mirisa koji se lako oseće u gasnoj smeši.

Hemijska reakcija prirodnog gasa sa kiseonikom iz vazduha uz pojavu plamena naziva se sagorevanje. Tom prilikom hemijski vezana energija oslobađa se u obliku toplote. Da bi se proces sagorevanja mogao otpočeti i nesmetano odvijati potrebno je da budu ispunjeni sledeći uslovi:

- dovoljna količina kiseonika,
- optimalno mešanje gasa i kiseonika,
- inicijalno paljenje smeše,
- moćućnost samopaljenja na radnoj temperaturi.

Prednosti prirodnog gasa

Prirodni gas je skoro idealno gorivo. Njegove prednosti su:

- dobro mešanje sa vazduhom,
- velika brzina sagorevanja,
- relativno jednostavni uređaji za korišćenje,
- potpuno sagorevanje bez, čađi i čvrstih ostataka,
- mogućnost pojedinačnog merenja potrošene količine gasa,
- niska cena u odnosu na ostale energente i
- ne zagađuje čovekovu okolinu.

U tabelarnom pregledu date su ekvivalente količine, najčešće korišćenih goriva u domaćinstvu

energenti	prirodni gas	tečni gas	električna energija	mrki ugalj	drvo	lož ulje
toplotna moć	33.000 kJ/ m ³	46.000 kJ/ m ³	3.600 kJ/ kWh	16.700 kJ/ kg	9.400.000 kJ/ m ³	41.200 kJ/ lit
	8.000 kcal/1m ³	11.000 kcal/1m ³	860 kcal/1m ³	4.000 kcal/1m ³	2.250.000 kcal/1m ³	9.800 kcal/1m ³
1m ³ prirodni gas	1m ³	0,727kg	9,3kWh	2kg	0,0035 m ³	0,82lit.

Kod određivanja finansijskog ekvivalenta treba npr. kod čvrstog goriva uzeti u obzir i troškove manipulacije sa gorivom i šljakom, kao i gubitke pri pretovaru i skladištenju. U prednosti korišćenja prirodnog gasa spada i mogućnost poluautomatske regulacije izlaznih parametara (temperatura pećnice, sanitarne vode, vode u sistemu grejanja i sl.) kao i odstupstvo fizičkog napora korisnika.

Unutrašnja gasna instalacija (UGI)

Definicija i opis UGI-ja

Unutrašnjom gasnom instalacijom potrošača smatra se instalacija koja počinje iza glavnog zapornog cevnog zatvarača (GZCZ) na gasno-distributivnoj mreži, a završava se na vrhu kanala za odvod produkata sagorevanja u atmosferu.

Mogući otkazi unutrašnje gasne instalacije

Najčešći uzroci otkaza elemenata unutrašnje gasne instalacije su:

- blokada regulatora pritiska,
- prekid u snabdevanju električnom energijom.

Gasni kućni aparati

Izbor gasnih kućnih aparata

Danas je energija veoma skupa i zahteva racionalno ponašanje u njenom izboru i trošenju.

Postavlja se pitanje koju vrstu gasnih aparata izabrati, od kog proizvođača i sa kojim nivoom regulacije i automatizacije.

Odgovor nije jednostavan jer treba voditi računa o potrebama korisnika, visini investicionog ulaganja, mogućnost kombinovanja sa alternativnim energentima i naravno kvalitetu aparata.

Nekoliko korisnih saveta pri izboru

- Isključivo izabrati gasne aparate sa atestom proizvođača,
- Kod približno sličnih cena izabrati renomiranog proizvođača sa sertifikatom SRPS ISO 9000 i obezbeđenim servisom,
- Izabrati aparate koji imaju osigurač plamena (termoelement i bimetal) koji omogućava isticanje gasa pri gašenju plamena iz bilo kog razloga,
- Izabrati aparat koji odgovara nameni ali i prostoriji u kojoj će biti smešten u pogledu lokacije, zapremine, ventilacije i bezbednosti,
- Ako imate potrebu za centralnim grejanjem i zagrevanjem sanitrane vode izabrati kombinovani kotao sledećih karakteristika:
  1. Prednosti:
    - visok stepen korisnosti,
    - niska cena investicija,
    - kratko vreme zagrevanja,
    - velika mogućnost regulisanja,
    - malo angažovanje na rukovanju,
    - ne zahteva mnogo prostora.
  2. Nedostaci:
    - zahteva čistu prostoriju u odnosu na kotlove koji se postavljaju na pod
    - zahteva instalaciju grejanja sa manjim otporom vodenog kruga grejanja.

Uslovi za postavljanje gasnih kućnih aparata

Gasni kućni aparati su uređaji namenjeni za grejanje, pripremu sanitarne vode i pripremu hrane u domaćinstvu, ukupne nazivne toplotne snage do 50kW. Podeljeni su na sledeće vrste:

- A- aparati koji koriste vazduh iz prostorije i čiji se produkti sagorevanja zadržavaju u prostoriji,
- B- aparati koji koriste vazduh iz prostorije i iz kojih se produkti sagorevanja odvođe u spoljnu sredinu kroz poseban ili zajednički dimnjak i
- C- aparati koji koriste vazduh izvan prostorije i iz kojih se produkti sagorevanja odvođe kroz spoljni zid, iznad krova ili preko kombinovanog dimnjak.

Opšti uslovi za postavljanje gasnih kućnih aparata

- Gasni aparati ne smeju se koristiti za namene za koje nisu konstruisani (proizvedeni).
- Gasni aparati moraju imati dokaz o kvalitetu.
- Gasni aparati postavljaju se u svemu prema uputstvu proizvođača.
- Za rad gasnih aparata mora se obezbediti dovoljno vazduha za sagorevanje prirodno ili prinudno.
- Svako ložište gasnog aparata mora imati posebnu, nepropusnu dimovodnu cev usponski izvedenu prema dimnjaku.
- Za odvod produkata sagorevanja koristi se poseban dimnjak ili zajednički dimnjak za više ložišta pod posebnim uslovima.
- Prigušnice produkata sagorevanja i zapori čađi ne ugrađuju se u instalaciju za odvod produkata sagorevanja gasa.
- Dimovodne klapne i regulatori promaje mogu se ugrađivati pod uslovima da ispunjavaju zahteve odgovarajućih standarda i ne ometaju čišćenje i ispitivanje dimovodne instalacije.
- Elementi instalacije za dovod vazduha i odvod produkata sagorevanja (fazonski priključci, uređaji za zaštitu od vetra i za mehaničku zaštitu ulaznih otvora za vazduh i izlaznih otvora za produkte sagorevanja i sl.) sastvani su delovi aparata. Ugrađuju se samo originalni delovi prema tehničkom uputstvu proizvođača.

Bezbednost u korišćenju prirodnog gasa

Dosadašnja iskustva

Iskustva zapadnih zemalja, koja imaju veću tradiciju u korišćenju prirodnog gasa su:

- nesreće prouzrokovane prirodnim gasom zauzimaju jednu od poslednjih mesta, zajedno sa nesrećama od groma,
- ako se desi nesreća, obično je posledica tzv. ljudskog faktora, odnosno nepravilnog i nestručnog rukovanja gasnim aparatom.

Osnovne opasnosti su pojava eksplozije i požara. One se dešavaju samo pri pojavi eksplozivne smeše (5-15% gasa u vazduhu) i pojavi inicijalnog paljenja. Samo tada dolazi do eksplozije.

Opasnost od eksplozije i požara mogu se predupređiti odgovarajućim merama.

Mere predostrožnosti

Zabranjeno je:

- postavljanje i prvo puštanje u rad gasne instalacije i gasnog aparata bez ovlašćenog servisera i isporučioaca prirodnog gasa,
- korišćenje gasnog aparata bez osigurača plamena u zatvorenoj prostoriji,
- ostavljanje u radu gasnih aparata vrste A za vreme spavanja ili dužeg odsustvovanja,
- korišćenje gasne instalacije za uzemljenje gasnih aparata,
- ispitivanje nepropusnosti plamena,
- izlaganje gasne instalacije mehaničkim naprezanjima,
- zatvaranje otvora za predviđeni dovod vazduha.

Stogo je zabranjeno:

- projektovanje i izvođenje UGI poveriti neovlašćenim preduzećima i privatnim licima,
- samovoljno priključivanje na distributivnu mrežu,
- priključivanje neprijavljenih gasnih aparata,
- izmeštanje postojećih gasnih aparata,
- rekonstrukcija (produženj ili skraćenje) UGI bez saglasnosti distributera,đ
- korišćenje gasa posle zatvaranja od strane distributera po bilo kom osnovu i
- preprodaja prirodnog gasa i pretakanje u sudove pod pritiskom.

Nekoliko korisnih bezbednosnih saveta:

- kada osetite miris gasa u prostoriji odmah otvoriti sve prozore i vrata i zatvorite glavni zaporni ventil u KMRS-u,
- u prostoriji u kojoj se oseća miris gasa ne ulazite sa zapaljenom cgaretom, otvorenim plamenom i ne izazivajte nikakvu varnicu paljenjem električnih prekidača i sl,
- ako uzrok i mesto isticanja gasa ne možete naći i otkloniti, pozovite distributera,
- u slučaju požara, zemljotresa, poplave, odlaska na odmor i sl. pre napuštanja domaćinstva zatvorite glavni zaporni cevni zatvarač (položaj ručice upravan na osu cevovoda).